

VOZILNIKAR

Časopis Resursnog centra za osobe sa invaliditetom Ekumenske humanitarne organizacije; broj 13; besplatan primerak; Decembar 2014

Linker
Časopis Resursnog centra za
osobe sa invaliditetom
Ekumenske humanitarne
organizacije

Izdavač
Resursni centar za osobe sa
invaliditetom
Ekumenske humanitarne
organizacije

Za izdavača:
Vladislav Ivičiak, direktor
Ekumenske humanitarne
organizacije

Adresa izdavača:
Ćirila i Metodija 21,
21 000 Novi Sad
Tel./fax 021/466-588, 466-911

Glavni i odgovorni urednik:
Anđelija Vučurević

Saradnici:
Jelena Radović, Dragana
Gvozdenović, Anđelija
Vučurević, Suzana Ristanić

Lektor:
Anđelija Vučurević

Dizajn, priprema
Gabor Nemet

Elektronsko Izdanje

NEpristupačnost strana
NEprilagođenost **2**

**OSOBA SA
OŠTEĆENJEM
VIDA DANAS** strana
..... **3**

**ŽELIM DA
SE KREĆEM
BEZ GRANICA** strana
..... **4**

SVAKOGA DANA
U SVAKOM TRENUTKU strana
..... **6**

**DUGO PUTOVANJE
GRADSKIM PREVOZOM** strana
..... **7**

f RESURSNİ CENTAR OSI
facebook

REČ UREDNIKA

Posle strpljivog čekanja, pred nama je novi broj Linkera koji se bavi kretanjem kroz naš grad. Deo tekstova se odnosi na fizičko kretanje, koje iziskuje velike veštine svih nas, a naročito starijih, roditelja sa decom u kolicima, a ponajviše osoba sa invaliditetom. Novi Sad je prepun nesređenih trotoara, gradilišta, visokih bankina, metalnih prepreka i bahatih vozača koji se parkiraju, tako da njihove ljubljene četvorotočkaše treba preleteti. Im amo i tekst o mentalnim barijerama, koji nam govori o nama samima

i koliko možemo sami sebi pomoći. Naravno da ne treba zanemariti ni pomoć organizacija i pojedinaca koji se bave osobama sa invaliditetom. Takođe je zanimljiv tekst o kretanju u virtualnom svetu. Internet je svakodnevno prisutan u našim životima, olakšava informisanje i saznanje.

Nadamo se da će ovaj broj Linkera podstaći čitaoce u davanju predloga kako rešiti neke od problema. Svaka ideja je dobrodošla.

Anđelija Vučurević

Diakonie

LIFEtool
computer aided communication

Brot
für die Welt

RESURSNİ CENTAR
ZA OSOBE SA
INVALIDITETOM
EKUMENSKE HUMANITARNE ORGANIZACIJE

Ekumenska
Humanitarna
Organizacija

otto
8per
mille
CHIESA VALDESE
UNIONE DELLE CHIESE METODISTE E VALDESE

NEpristupačnost NEprilagođenost

Osobe sa invaliditetom i pored brojnih zakona kojima se štite njihova prava, i dalje ne mogu aktivno da učestvuju u društvenom životu grada.

I pored svih konvencija, strategija o pravima osoba sa invaliditetom još uvek postoje barijere koje nas sprečavaju da uđemo u neku zgradu. Sve te prepreke na koje nailazimo prave nam i druge prepreke zbog kojih ne možemo ostvariti osnovne potrebe civilizovanog čoveka. Nepristupačnost nam donosi nemogućnost zapošljavanja, zadovoljavanja radnih obaveza, ostvarivanja prava, zadovoljavanja potreba a samim tim i ruši naše samopoštovanje i samopouzdanje i isključuje iz društva. Jednom rečju diskriminiše. Kada se govori o invalidnosti i pravima osoba sa invaliditetom, između ostalog se misli i na pristupačnost izgrađenom okruženju, prevozu, informacijama i komunikacijama, koje bi trebalo da omogućavaju osobama sa invaliditetom da učestvuju u životu zajednice. Ostale kategorije stanovništva, poput male dece i roditelja s malom decom, starijih osoba, trudnica, osoba s povećanom telesnom težinom ili onih s privremenim oštećenjima, takođe se suočavaju sa teškoćama prilikom kretanja i obavljanja svakodnevnih aktivnosti. Često se smatra da su pomenute grupe same uzrok problema, zbog smanjenih fizičkih sposobnosti i specifičnih zahteva prilikom kretanja ili primanja i davanja informacija i usluga. Pored arhitektonskih barijera postoje i druge barijere

zbog kojih ne možemo doći do željenog cilja, jedna od njih je web pristupačnost. Velika većina web sajtova u našem okruženju ima prepreke koje otežavaju osobama sa invaliditetom da ih koriste, odnosno veći deo sadržaja može se samo delimično ili se ne može uopšte koristiti pomoću asistivnih tehnologija kao što su čitači ekrana. To predstavlja veliku prepreku za osobe oštećenog vida, jer uglavnom većinu informacija danas dobijamo putem interneta zato što je to najbrži i najjednostavniji način za informisanje. Da bi se web sajt mogao nazvati pristupačnim svi korisnici moraju biti u mogućnosti da pristupe svim njegovim delovima. To ne znači da svi moraju doživeti isto korisničko iskustvo, ali znači da ne bi trebao da postoji ni jedan deo sadržaja koji je nedostupan bilo kome bez obzira na njegovu invalidnost.

U Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom stoji: „Promovisanje pristupačnosti osobama sa invaliditetom novih informacionih i komunikacijskih tehnologija i sistema, uključujući internet“. Tom konvencijom su zagantovana prava invalida i učinjen je pokušaj da im se značajno olakša i pojednostavi život. Ova pravila nisu pravno obavezujuća, ali moralno jesu.

Dragana Gvozdenović

OSOBA SA OŠTEĆENJEM VIDA DANAS

Zovem se Suzana Ristanić, imam 31. godinu i živim u Novom Sadu. Rođena sam u Brčkom. Kao prevremeno rođena beba, boravila sam tri meseca u inkubatoru. Usled predoziranosti kiseonikom, nastalo je oštećenje vida. Moji roditelji su primetili da ne vidim po tome što jednostavno nisam reagovala na sve te lepe šarene stvari, na igračke koje su mi pokazivali i stalno sam plakala. Kada su lekari saopštili mojim roditeljima da ne vidim, bili su očajni. Svašta su pokušavali, imala sam pet operacija u Rimu koje nisu dale očekivani rezultat. Očaj je počeo da jenjava kada su videli da ja napredujem u psihofizičkom razvoju. Pošto imam sestru stariju devet meseci, trudila sam se da radim sve što i ona radi, da nosim iste stvari koje i ona nosi, pa su se moji u porodici trudili da nam iste stvari kupuju. Na primer, roditelji nam kupe cipele, ja obavezno prepipam jesu li moje i njene cipele iste... Imale smo zajedničke drugarice, igrale smo se igara poput: žmurke, lastiša, između dve vatre, razmenjivale salvete itd. Sa nepunih sedam godina sam naučila da vozim bicikl. Vozila sam po vrlo dobro poznatom terenu, a sestra ili neka od drugarica bile bi ispred mene i zvoncetom bicikla bi se oglašavale, pa sam po zvuku mogla znati gde da idem, kada da skrenem. Kad je došlo vreme da krenem u školu, morala sam da se odvojim od porodice. Od tada više ništa nije bilo isto. Interesovanja su nam postala različita, više nismo nosile iste stvari. Rodila nam se još jedna sestra, ali nekako, sve tri smo različite. Opet, bliža sam sa mlađom sestrom, starija već ima dve predivne devojčice i mnogo obaveza. Osnovnu školu sam završila u zavodu za decu oštećenog vida, a zatim srednju medicinsku školu „Beograd“ u Beogradu. U mojoj šesnaestoj godini javila se želja da uzmem štap

i da počnem sama da se krećem. Uzor mi je bio vaspitač koji je takođe bio slep i kretao se uz pomoć belog štapa. Prepoznala sam kod sebe da to mogu i tako sam počela. Prva relacija mi je bila srednja medicinska škola - dom u Zemunu. Po završetku srednje škole upisala sam studije psihologije u Nišu. Tamo sam živela deset godina. Sada već četiri godine živim u Novom Sadu. Ono što mogu da primetim, a to je da je zvučnih semafora u Srbiji malo, što znači da je kvalitet života osoba sa oštećenjem vida lošiji u odnosu na opštu populaciju. Pre dva meseca postavljeni su zvučni semafori na jedanaest raskrsnica i to je pozitivno za grad Novi Sad. Nedostaju taktilne trake vodilje u gradu. Trenutno sam na master studijama na Fakultetu tehničkih nauka, Menadžment ljudskih resursa. Svaki dan idem na fakultet. Kada izađem na stanici kod fakulteta i uputim se, nailazim na prepreku. Da bih potrefila ulaz FTN-a moram štapom pratiti travnjak. Pošto nema taktilne trake koja bi vodila do fakulteta kao orijentir, meni travnjak služi kao orijentir, pa naidem na jednu kaldrmicu koja mi označava blago skretanje, drugu kaldrmicu koja mi nagoveštava da sam skoro stigla do fakulteta. Ne mogu vam opisati, to morate da vidite. Nekad naletim na prodavca polovnih knjiga, pa mu se duboko izvinjavam. U studentskom kampusu bi trebalo da budu postavljene taktilne staze vodilje koje bi usmeravale od objekta do objekta. Tako bi kretanje osobama sa oštećenjem vida bilo lakše, živete bi dostojanstveno. Na kraju, da zaključim: ulaganje u pristupačnost okruženja i dostupnost informacijama je društvena dobit, a ne gubitak.

Suzana Ristanić

ŽELIM DA SE KREĆEM BEZ GRANICA

‘Pristupačnost’ znači da osobe sa invaliditetom imaju pristup, na jednakim osnovama kao i drugi, fizičkom okruženju, prevoznim sredstvima, informacijama i komunikacionim tehnologijama itd. Ova rečenica je sjajna, a da li je tako gde god se okrenem? Reci ću jasno i glesno: NIJE. Zakoni na papiru se veoma razlikuju od onoga što vidim na ulicama, bolnicama, bankama, zgradama i tako dalje. Šta će nam dobar zakonski okvir, kad još uvek korisnici invalidskih pomagala nemaju adekvatan pristup željenim lokacijama.

Pada mi odmah asocijacija: Venecija, prelep grad, koji je uvek pun ljudi, mostova, gondola, stepenica. Posetila sam gradić na vodi, ali pošto nije pristupačan za kolica, zauvek će mi ostati u ružnoj uspomeni. Namučili su se svi koji su mi pomogli da bar nešto vidim, samo ću reći da je strašno biti blizu lepota, a ne videti ih zbog mesta koja nisu pristupačna za kolica. Koristim kolica 30 godina i imam baš različita iskustva, kad je reč o pristupačnosti, odmah ću reći da se upravo zbog arhitektonskih barijera pre 15 godina nisam upisala srednju školu u gradu gde živim, već sam školu nastavila u Podgorici. U poslednjih nekoliko godina dosta se priča o inkluziji osoba sa invaliditetom, pa često primećujemo rampe na ulazima škola, javnih objekata, spuštene ivičnjake, staze za osobe sa oštećenim vidom, zvučne semafore.

Pozitivna iskustva nosim sa Pravnog fakulteta u Novom Sadu gde sam sudirala. Već u toku moje treće godine studija imali smo lift koji me je prenosio sa sprata na sprat. Do tada su me profesori ispitivali u učionici na prizemlju, a sestra i kolege bi me nosile svojim rukama na predavanja. Kao voditeljka motivacionih tribina često gostujem po školama. Ovog proleća sam bila gost u dve velike gimnazije i u srednjoj medicinskoj školi u svom Novom Sadu. Deca i moji pratioci su me nosili po spratovima do sale u kojoj sam držala tribine. U tim školama nema učenika koji koriste kolica, čak su mi u jednoj gimnaziji rekli da nikad među učenicima nisu imali OSI. Često, kad hoću negde u posetu, naiđem na zgradu punu stepenica, a ako i imaju rampu ona je uglavnom strma i kosa, kao takva predstavlja rizik za osobu u kolicima. Kad je reč o ulicama centra Novog Sada dosta je urađeno. Spusteni su ivičnjaci, urađene

rampe imaju Pozorište i parkovi. Rekla bih da je to samo lep početak. Mi živimo u svim delovima grada, idemo u kupovinu, pošte, banke, mesne zajednica, šetnje.

Dosta sam puta poželela da sednem u neki lep kavic, poslastičarnicu, ali moja kolica ne mogu da sama prelete stepenice na ulazu pojedinih lokala. Sa jedne strane možda mi nismo dovoljno prisutni na ulicama, pa se dovoljno ne vodi računa o pristupačnosti. Lično mi se dešavalo da, kad više puta odem negde, gde, nema prilaza, a onda jedan dan samo vidim rampu za kolica ili da je baš tamo spušten ivičnjak. Dok sa druge strane, mislim da ljudi ne razmišljaju o tome, nekima je važno radi zakonskih propisa da imaju rampe, a kakva je ona, da li je korisna sa nas, starije osobe ili za majke za bebama, pitanje je. Moje lično mišljenje je da se priča o tome jako puno, ali opet se malo radi na tome. Mi kao društvo prvo trebamo da pojedine neše strahove i barijere srušimo u našim glavama, da mislimo na osobe koje su oko nas. **TEK ONDA ĆEMO MOĆI ŽIVETI U OKRUŽENJU KOJE JE PRISTUPAČNO ZA SVE NAS!**

Jelena Radović
motivaciona pričaonica
uduženja za c.d.p "SUNCE"

RESURSNİ CENTAR ZA OSOBE SA INVALIDITETOM

EKUMENSKE HUMANITARNE ORGANIZACIJE

Ćirila i Metodija 21, 21000 Novi Sad
021/469-616
021/466-588
021/6-397-626

www.ehons.org

<http://resursnicentar.ehons.org>

DOBRODOŠLI STE SVAKIM RADNIM DANOM OD 8 - 15 h

SVAKOGA DANA U SVAKOM TRENUTKU

Barijere sa kojima se susreću osobe sa invaliditetom su arhitektonske, psihološke, obrazovne, socijalne, ekonomske i etičke. Iako stavovi prema osobama sa invaliditetom počinju da se menjaju i dalje se srećemo sa preprekama koje nam ne daju puno učešće u životu zajednice. Znamo da postoje mnoge zablude koje se tiču OSI a koje proizlaze iz predrasuda i stereotipa („oni“ su manje sposobni i zbog toga ne mogu da se zapošljavaju, samostalno kreću i žive, imaju svoje porodice, decu...) Zbog svega toga često se dešava da nam padne samopouzdanje, skrivamo se i sklanjamo od društvene interakcije. Ovaj put želim da skrenem pažnju na psihološke barijere. Pod tim ne mislim na psihološke barijere društva ili životne sredine, već na barijere koje mi sami sebi pravimo. Svaki čovek ima problema kada se sreće sa nečim što treba da uradi u svakodnevnom životu i problem mu je da se pokrene, nalazi izgovore da nešto ne uradi ili odlaže do „sutra“ a to sutra nikako da stigne. Isto je tako i sa OSI možda malo na drugačiji način jer je nekima potrebna pomoć u svakodnevnom životu. Verujem da, kada se sada malo zamislite, možete setiti trenutaka

kada ste našli milion razloga da nešto ne uradite ili negde ne odete jer ste mislili da ne možete to uraditi ili još gore šta će reći „svet“. Ja sam invalid, ja to ne mogu, a kada izađem kada me vide ljudi svi će me čudno gledati, a znam biće i onih koji će pričati pa će pitati: „Jadan/na ti šta ti se dogodilo?“ NE dozvolite da vam vaše moždane vijuge prave barijere. Ako imate želju, potrebu, volju nemojte odustajati od cilja ka kom težite. Bez obzira da li je to vožnja gradskim autobusom, odlazak u neku javnu ustanovu, u školu... Šta god da treba da uradite pokušajte potrudite se da to sami uradite. Ako vam je potrebna pomoć personalnog asistenta nemojte se stideti da mu/joj kažete šta želite da uradite. U našoj glavi nalazi se jedan mali volan kojim mi upravljamo. Odvezite se gde god želite. Uradi sve što je potrebno sami. Nemojte nalaziti izgovore jer će i vama samima posle biti krivo.

„...a zašto bar nisam pokušao/la?“

Dragana Gvozdenović

DUGO PUTOVANJE GRADSKIM PREVOZOM

Bez obzira na zakonsku regulativu da svi imamo jednaka prava, da smo ravnopravni, u stvarnosti je sasvim drugačije.

Osnovno ljudsko pravo je pravo na kretanje, koje dobar deo naših sugrađana ne može da ostvari bez teškoća. Starije osobe, roditelji sa malom decom u kolicima, a pre svega osobe sa invaliditetom kroz grad se otežano kreću. Ako

tako da osobe sa invaliditetom, ako uopšte i imaju posao i putuju svakodnevno u te delove grada, moraju sami da se snalaze. Prvo su diskriminirani zbog težeg zapošljavanja, a ako imaju sreću da se zaposle, onda teže i za duže vreme stižu na posao. Linija 14 je za Sajlovo, i oni koji su pravili raspored kao da nisu predvideli da tamo žive stariji, ljudi sa decom i osobe sa invaliditetom. Linija 17 je za BIG centar, takođe

linije 1-9, 11, 12, 18	Broj polazaka					
	Radni dan		Subota		Nedelja/praznik	
		NP		NP		I NP
Σ	1152	427	878	444	769	446

linije 1-9, 11, 12, 18	Prosečno vreme čekanja					
	Radni dan		Subota		Nedelja/praznik	
		NP		NP		NP
mean	12,5	33,1	16,4	31,8	18,8	31,4

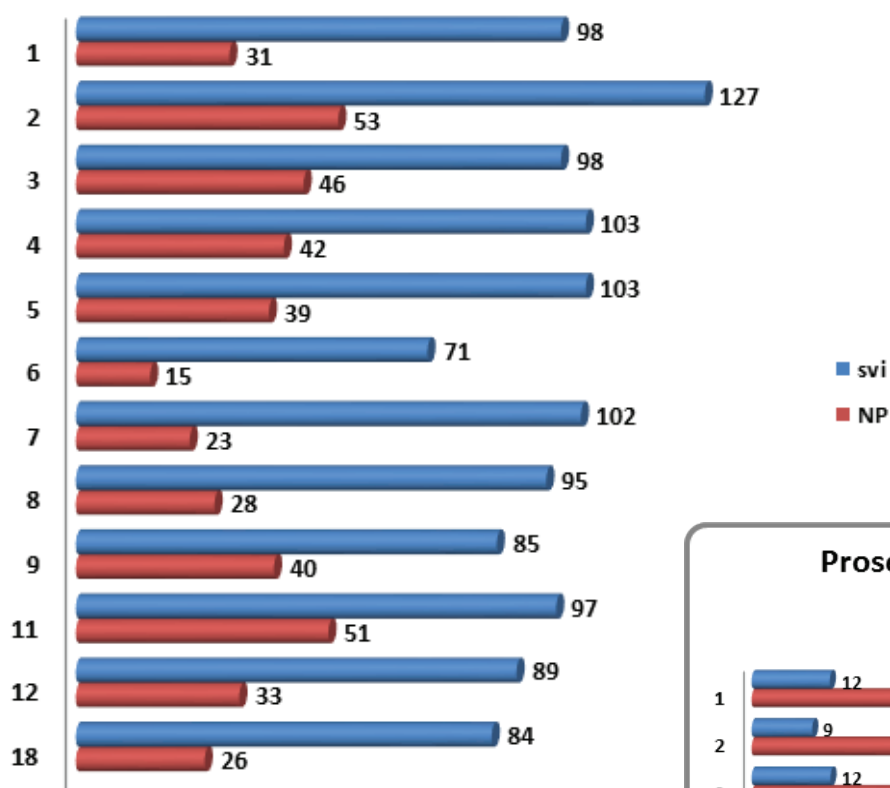
i savladaju stepenište na ulazu zgrade ili kuće, čekaju ih brdoviti trotoari, izdignute bankine, a neretko i zakrčeni prolazi. Malobrojni 'srećnici' žive na bulevarima gde su saobraćajnice uređene. Ne žive svi u blizini centra, tako da , za obavljanje svakodnevnih obaveza, poseta i druženja, često koriste gradski prevoz. Zvanično, postoje gradski autobusi sa spuštanim podom, neki imaju i rampe za osobe sa invaliditetom. Da bi videli kakva je stvarnost, posetila sam na zvanični sajt GSP-a (www.gspns.co.rs). Analizirala sam gradske linije, red vožnje od 17.11.2014, kako za radne dane, tako i vikendom. 01.12.2014. je stupio na snagu novi red vožnje zbog uvođenja novih linija (linija 13), ukidanja linije 18 (ponovo je produžena linija 5, na zahtev građana) ili je izmenjena trasa linije 7 i linije 12. To bitno ne utiče na rezultate, broj autobusa u gradu je samo preraspoređen.

Linije 14, 15, 16 i 17 nemaju niskopodne autobuse, tako da njih nisam uzimala u računicu. Linija 15 i 16 su za industrijske zone,

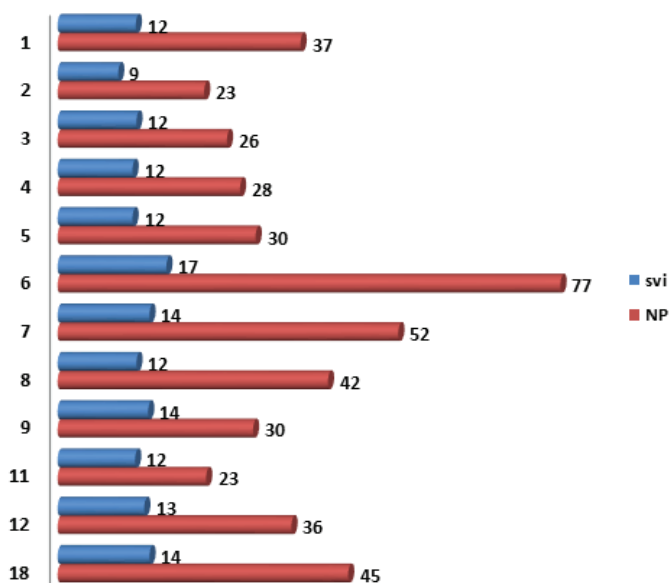
nema niskopodnih autobusa, kao da u potrebu za kupovinom nemaju svi. Prikazan je ukupan broj polazaka i koliko je od njih niskopodno. Takođe sam izračunala prosečno vreme čekanja za sve, a koliko za niskopodne. Ako se čini da je vikendom bolja situacija, to je samo privid. Na linijama gde radnim danima idu dupli autobusi, zamenjeni su solo autobusima, tako da to nije poboljšanje. Vidi se da je radnim danima nešto iznad 1/3 (37%) niskopodnih i da se skoro 3 puta duže čekaju isti. Znači, osobi sa invaliditeom, ako živi nešto dalje od stanice, treba više vremena da stigne do nje, i ne sme nikako da zakasni, inače će više od pola sata čekati sledeći autobus. U sličnom položaju su i starije osobe i roditelji ili osobe koje voze decu u kolicima. Ovo je realno stanje i zajedno ga trebamo menjati. Trebalo bi svake godine pratiti stanje autobuskih linija, i gradskih i prigradskih, da bi mogli da reagujemo. Leti je situacija još teža, pošto je smanjen broj polazaka. To zahteva opsežniju analizu, naročito prigradskih linija.

Prikazani su grafikoni koji prokazuju po linijama (radnim danima) ukupan broj polazaka i prosečno vreme čekanja.

Broj polazaka radnim danima

Prosečno vreme čekanja (min) radnim danima

Andelija Vučurević

Adresa: Hafenstraße 47-51,
4020 Linz, Austria

Tel/Fax: +43(0)732997056
+43(0)732997056-5201

Mail/Web: office@lifetool.at
www.lifetool.at